

Tudósítás a leszerelési konferenciáról

(2. oldal)

Ösztöndíj?!

(1.—3. oldal)

Szépirodalom

(4. oldal)

Vitánkhoz:

Akela és a villamos

A Délmagyarország nyári diploma-vitájában tizenkét ember kértünk föl hozzászólásra, köztük a szegedi felsőoktatási intézmények illetékeit. A levélbeli kérés és a többszöri udvarias telefon-sürgetés ellenére sem méltatta figyelmre a vitát — s vele talán a pályakezdő értelmiség gondjait — a bölcsészkar, a jogi kar és a tanárképző főiskola illetéke.

● Mennyit ér a diploma? Nos, keveset ér, de sokba kerül. Ez ténykérdés. A Délmagyarországban legfőképpen azt vitatták, jól van-e ez így. A pályakezdő diplomások felháborítottak találták a helyzetet. Idősebb munkások társadalmi vívmányként méltatták, hogy a fizikai munka anyagi megbecsülése utolérte sőt sok helyen túl is szárnyalta a szellemi tevékenységét. Olvan véleményvel is találkozom, amely szerint a diplomások a képzés költségeként súlyos százalékokat kapnak a közös kalandból, hogy nem szegyenek ezek után még magas fizetésért ácsingózni!

● A diploma sokba kerül. Alapkérdés: kinek? A jelenlegi ösztöndíjrendszer mellett a családnak is. Ez önmagában is esélyegyenlőtlenséget okoz. Egyetemre ma csak az mehet, akinek a szülei vállalkoznak és bírnak is anyagilag, hogy huszonhárom-huszonegy éves koráig, sőt még pályakezdőként is kemény pénzekkel támogassák. Ahol kevés pénz van a családnak, ott — legyen a gyerek bármennyire tehetséges — esztelen vállalkozás egyetemre jelentkeznie.

● A diploma keveset ér. Kinek és miért? Keveset ér a munkahelynek, mert a pályakezdő diplomás csak évek múlva lesz kész szakember. A pályakezdő diplomások — az átlag legalábbis — keveset tudnak. Az egyetemen egyetlen kémmény vizsgálta: a felvételt. A többin egy átlagosan intelligens ember négy-öt napos tanulásal simán túljuthat, anélkül, hogy az adott tudományágak akár az alapjait is maradandóan elsajátítaná. Panaszoknak az oktatók, hogy a hallgatók nem tanulnak. De hát miért is tanulnának? Az ösztöndíj nem ösztönöz semmire, olyan kevés, és az egyes fokozatok között elenyésző a különbség. Az állások elosztásánál nem szempont az egyetemi eredmény. Aki végigbiskolga a szemináriumoknál legalább a felét és nem csinál visszhangos botrányokat, annak legalább a kettese biztosított, jobb jegyért pedig nem érdemes iparkodnia.

● Az oktatók körében sincs nagy becsülete az oktatásnak. A többség — tisztelet a kivételnek! — az oktató munkát afféle szükséges rossznak tartja, amivel megválthatja a belépőjegyét arra, hogy az állam pénzén kutathassa kedvenc témáját. Létebiztonságuk, fizetésük, de még szakmai presztízsük sem függ attól, hogy jó vagy rossz szakemberek kerülnek ki a kezük alól. Oktatói körökben csendesebb lenéznek például a szakmodszertanokat, ami — ismét csak tisztelet a kivételnek! — kontrasztelekcióhoz vezet. Az oktatók is úgy vannak mint a hallgatók: akikt egyszer kineveztek, az a legritkább esetben távozik az egyetemről. Ha nagyon tehetségtelen, legfőképpen tanársegédként megnyugdíjba. Senki számára nincs tehát féltve annak, hogy a kétféle diploma mögött bármikor megismerhető, megbízható tudás álljon.

● A diploma keveset ér a hallgatóknak, illetve a pályakezdőknek, részben, mert csak immámmal dolgozott meg érte részben mert főlháborítottan alacsony kezdőtizedéssel jár. Keveset ér azért is, mert tudása — még ha lelkiismeretesen elsajátított is mindent, amit az egyetemen tanítottak — nem alkalmas azoknak a problémáknak a megoldására, amelyekkel a gyakorlatban szembekerül.

Maradjunk a konkrétság kedvéért a pedagógus pályánál! A középiskolai tanárok többsége szakköznevelésben, szakmunkásképzésben, kollégiumban talál állást. Honnét tudná, ho-

gyan kell viselkednie olyan helyzetben, amikor az iskolában október közepén még nincs órarend, de lehordják, ha nem költeti be a gyerekekkel a naplót; ha az nem baj, hogy a szakmunkástanuló a nevét is nehezen tudja leírni, de intót adatnak neki a tanárral, ha nem akar az iskola színeiben atlétizálni; ha hetekig rángatják a tanulókat, ködben, hidegben félrohadt szőlőt, paradicsomot szedni, s mindezt munkára nevelésnek csúfolják; ugyanakkor 26 tankönyvi lecke megtanítására a Balatonon, mint tanáruk egész éves munkájával.

● A neveléstudomány egyértelműsége, a közösségek bomlásától terhes időszakban a közösségi nevelést erőlteti. A tanárok leviszágznak ebből az elméletből, de a gyakorlatban nemigen tudnak mit kezdeni a rablóbanda, vagy a mocsár kategóriával egy békében, biztonságban, konszolidált jólétben fölnőtt ifjú nemzedék nevelése során. A gyerekek többsége nem tekinti és nem is tekintheti mintának a pedagógust, aki a társadalmi értékhiarchiának a közepén-alján helyezkedik el. A kollégiumok, amelyek a régi vágású közösségi nevelés színlelyei lehetnének, rosszul felszereltek, egymás hegyén-hátán laknak bennük a tanulók, valódi közösségek kialakulását megakadályozza, hogy a többség nem választhatja önként társait, s az együvé helyezették éjjel-nappal kénytelenek elviselni egymás társaságát.

● A gyerekek — az elit szakközépiskolák és gimnáziumok kivételével — úgyszintén kevés értelmét látják a lelkiismeretes tanulásnak. Állás van bőven, az ő elhelyezkedésüknek sem számít, hogy kettessel vagy jellel végzik-e el tanulmányukat. Szakmai sikerélményt, az egyetemen fölszedett értékek és szaktudás átadására tehát ezekben az elit iskolákban, egyetemre felkészítő jónévű versenyintézményekben nyílik leginkább lehetőség. Más szakmában hasonló lehetőséget kutató intézetek, néhány elit vállalat nyújt. Ezek többnyire városokban találhatóak, ahol az egyenlőtlen településfejlesztés következtében az életkörülmények is sokkal jobbakként, mint a kisebb településeken. A többség ezekre a helyekre törekszik hát. E jónak tartott állások elnyerésénél a teljesítmény sokadrangú szempont: a szülők, a rokonok kapcsolatai, pozíciói döntenek a legtöbb esetben. Erdemes lenne például megnézni a Ságvári Gimnázium tanzentületét egyszer olyan szempontból, hány pedagógusnak dolgoznia az egyetem körül vagy magas városi funkcióban a szülei, házastársa, rokonai.

● Mindez nemcsak a pályakezdő problémája: az elosztás során alig van szerepe a társadalmilag hasznos tevékenységnek. Pályakezdő diplomások többnyire a szocialista szektorban helyezkednének el; pont ott nem érvényesül a teljesítmény arányos anyagi és erkölcsi megbecsülése. A jövedelem a beosztáshoz kötődik. Ez hallgatólagosan föltételezi egy vitán fölül álló káderpolitika funkcionálását: a beosztásokba magától értetődően olyan emberek kerülnek, akik ezt a teljesítményükkel vívták ki. Sőt, a kiváló teljesítményekre mindad-

dig képesek, míg birtokosai a pozícióknak. Ez a hallgatólagos feltételezés azonban olykor a kinevezés pillanatában sem igaz, gyakrabban pedig irreálisá válik az idők folyamán.

● A Délmagyarország vitájában kevés megoldási javaslat született. Nem is lehet a fiatal diplomások helyzetét a társadalom egészétől elválasztani. A teljesítményelv érvényesítésének van egy sor politikai konzekvenciája: a társadalmi egyenlőtlenségek fokozódása, vagy legalábbis láthatóvá és elismertté válása.

● Először is: keményebb követelményeket kellene az egyetem hallgatói elé állítani. Vizsont: az elhelyezkedés során a munkavállaló szempontjából jobb állásokat az egyetemen mutatott teljesítmény függvényévé kellene tenni. Volt Szegeden olyan vörös diplomás tanárnő, aki évekig hiába várt állásra, végül jobb híján férjhez ment külföldre. Nagy pazarlás ez hittel és tudással. Nagy gond, hogy a pályakezdők nem ott keresnek állást, ahol várják őket. Szegeden és a tőle 30-40 kilométerre lévő falvak közt óriási ellátásbeli életminőségbeli különbséget magasabb bérral — nem párszáz forinttal hanem kemény ezrekben mérhető különbséggel lehetne ellensúlyozni. Biztosítani kellene a szakmai mobilitás lehetőségét: aki szakmunkásképzésben kezd, de jól dolgozik, az bekerülhessen mondjuk az elit gimnáziumokba, és vizsont. Középsőkfal tanárokat vigyünk be az egyetemre, de aki alkalmatlan arra, hogy egyetemen oktasson, azt rakják ki onnan! Ne legyenek véglegesen elfoglalt helyek, az egyszer megszerzett pozícióért is folyton meg kelljen küzdeni a kapun kopogató új tehetségekkel!

● Ehhez a jelenlegihez képest óriási szemléleti változásra lenne szükség. A már pozícióban lévő állásponjtját pontosan megfogalmazta a SZOTE rektora a Délmagyarországban: „A ciklóiró állásfoglalása (amely a fentiekkel egyezik meg T. I.) olyanféle megoldást sugall, mintha egy zsúfolt villamoson a felszállni akarók úgy segítenének magukon, hogy a már fenn levőket lerángatják. A megoldás nyilván nem ez, és ilyenféle megoldással kar fokozni a nemzedékek közötti természetes, és napjainkban kifeleződött ellentmondásokat. Vannak olyan megoldások, amelyek az egyiknek használnak anélkül, hogy a másiknak ártanának.”

Vagyis: aki egyszer följutott a képletes villamosra, annak joga van ott maradni, azon az áron is, hogy a később érkezteteket leszerítják onnan. S ami ezzel együtt jár: rokonai, családtagjai úgyszólván már a villamoson jönnek a világra. Nos, nekem sokkal szimpatikusabb ennél A dzsungel könyvének példázata: Akela addig vezére a csordának, ameddig egyetlen ugrással el tudja ejteni az őzbakot. Ha elhibázza jönnek helyette újak, akik nem hibáznak el. És mindez a közösség érdekében történik így, mert a közösségnek olyan vezérégyéniségre van szüksége, aki az adott helyen mindenütt és mindenkor a legjobbat tudja nyújtani.

● A felsőfokú szakképzést megismerőknek a társadalmi munkamegosztás elvileg ilyen pozíciókat szán. De mert a kiválasztódás kevésbé kötődik a teljesítményhez, ki sem alakul bennük megfelelő teljesítményre orientált alapállás, a befektetett anyagi eszközök és szellemi energia nagy része elsiklódik, elvész a társadalom számára.

TANÁCS ISTVÁN

Szegedi Egyetem-fórum!

Szerkesztőségünk minden érdeklődőt szívesen lát december 1-én, a JATE-klubban, a 19 órakor kezdődő fórumon. A Szegedi Egyetem-fórum célja, találkozni az olvasókkal, véleményét cserélni mindazokkal, akiknek a lappal kapcsolatban észrevételük, kritikák megírózásuk vagy az újságot fejrisztító ötletük, javaslatuk van. A szerkesztőség

XX. évfolyam 15. szám 1982. november 23. Ára: 1,80

ösztöndíj, ösztöndíj, ösztöndíj, ösztöndíj

Nyílt levél Szandtner Ivánhoz — hozzászólás az ösztöndíjemeléshez

● Az idei tanév megkezdésétől a hallgatótársaimmal együtt engem is jobban érdekelt a várható új ösztöndíj, hiszen annyi valós és téves tájékoztatás után végre küszöbön állt az első — már megemelt — ösztöndíjiosztás. Az első ösztöndíjak kézhezvétele után megkezdődtek a számolgotások és összehasonlítások: ki mennyit kapott? Az érintett hallgatók a régi elosztási rendszer szerinti összeget összevetve a jelenlegivel, lemérhették, mi valósult meg az ígéretek közül. (Harminc-negyven százalékos tanulmányi ösztöndíjemelés, az ösztöndíjak ösztönző szerepének hatékonyabbá tétele, stb. Lásd: Népszabadság 1982. április 10.)

Az egyéni számolgotásokat és az ennek következtében felbukkanó érzelmeket lecsillapítandó, a hallgatók — jobb megoldás híján — egymás anyagi helyzetéről kezdtek érdeklődni. Ezekből az — általános csoporttársi kereteket túl nem lépő — beszélgetésekből és sajtó tapasztalatomból a következő kép alakult ki bennem a megvalósult ösztöndíj-reformról: **A hallgatók egy része nem elégedett az ösztöndíjak emelésének mértékével. Nem tartják szerencsésnek az „emelt összeget” jelenlegi megosztását a tanulmányi és szociális támogatás arányát illetően. És végül: a szociális jelleű szoláitások ilyen mérvű emelését nem tudták megemészteni.**

● Az előbbieken vázolt sérelmeikkel — lényegüket tekintve egyetértve — érdeklődéssel olvastam a Szegedi Egyetem október 7-i számában a Szandtner Ivánnal folytatott beszélgetést.

A cikkben szereplő ösztöndíjjal kapcsolatos, több kérdéssel nem tudtam egyet érteni. (Néha a kérdező álláspontját sem fogadtam el, de úgy érzem a fő ellenérveim mégis a Szandtner Iván által mondottakkal kapcsolatban vannak.) **Az általam kifogásolt részei a beszélgetésnek a következők voltak, melyekhez szeretnék megajegyzést fűzni:**

● 1. Szandtner Iván az új ösztöndíjrendszer sikeréért folytatott sajtóhadjáratban a tömegtájékoztatási eszközök hibáival róia fel hová. „kizagadott esetekkel operált, olyanokat szóaltatott meg, akik rosszul jártak, vagy csak a korábbi összegre tartottak igényt. Ez végül is egy elégedetlen tömeghangulatot eredményezett.”

Az idézetből kitűnik, Szandtner Iván kifogásolja a sajtó állítólagos dezinformatív elemeket tartalmazó közléseit. Eddig ezvet tudok vele érteni, hiszen a félreértésekre okot adó állításokkal én sem szíveskedek. Az eltérés köztünk abban van, hogy más-más újsághíreket tartunk kifogásolhatónak: **Ő a fentebb említetteket, én pedig a Népszabadság tavasszal megjelent azon számát, melyben leközölték, hogy „a tanulmányi ösztöndíjak harminc-negyven százalékkal emelkednek.”**

1982 tavaszán jelen voltam egy Szandtner Iván által tartott előadáson, ahol egyik hallgatótársam felvetette a kérdést a KISZ KB képviselőjének: **miért írnak az újságok ilyen mérvű emelésről, holott ekkor már az előzetes javaslatokat ismerve nyilvánvaló volt, hogy ilyen mértékű emelés nem lesz.** Kérte, helyesbítsék a valóságnak megfelelően a kifogásolt közleményt, hiszen a társadalom széles rétegei tévesen értesültek az egyetemi- és főiskolai hallgatók helyzetének alakulásáról. Így nem érthetik meg a később adódható feszültségek okait. Válaszában Szandtner Iván lényegileg elismerte a felszólaló igazát és ígéretet tett a tévesen közölt tények kijáratására. (Az említett eset után fél évvel, 1982. szeptemberében a következőket olvastam a Délmagyarországban: **az egyetemi és főiskolai hallgatók ösztöndíjemelése megtörtént a hallgatók ösztöndíja átlagosan harminc százalékkal emelkedett.**) Miért kötöttem bele ebbe a harminc százalékba? Azért mert ez — a hallgatók jelentős részét nem fieve-

(Folytatás a 3. oldalon.)

Nyílt levél Szandtner Ivánhoz

(Folytatás az 1. oldalról.)

lembe véve — nem felel meg a valóságnak és félreértésekre adhat okot.

● Milyen félreértésekre, kérdezheti a jámbor olvasó? Az általam vélt problémára álljon itt, egy, a valóságban megtörtént eset: Néhány héttel ezelőtt összeírt az egyetemistákból „ifjúmunkásokból” álló baráti társaság, szokott helyén, a Sárkányban. A jelenlegi gazdasági helyzetről vitatkozva a szó, az ösztöndíj-reform kapcsán, az egyetemisták anyagi helyzetére terelődött. Csoporttársam Z. elmondta K.-nak (aki egy nagy gyár villanyszerelője), milyen *síralmas egyetemistának lenni*, hisz jóformán napról-napra él, szerény ösztöndíját állandóan számolgatnia kell, a vita akkor robbant ki, K. téliközött ember lévén felhozta, hogy az ösztöndíjak nemrégben *jelentősen* emelkedtek, Z. panaszát ezért megalapozatlan elégedetlenségnek tartotta. A vita sokáig folytatódott; mégsem sikerült meggyőzni K.-t, arról, hogy anyagi helyzetünk nem lett rózsásabb, mint korábban.

Ennyit a tömegtájékoztatósról!

● 2. Szandtner Iván szerint „a kollégiumi díjak s az ösztöndíjak emelkedése összefügg”. Talán nem tűnik akadémikus kérdésnek, ha megkérdezzük: *miért?* Erről azonban nem szólt Szandtner Iván. Engedtesek meg nekem, hogy azt a megállapítást tegyem: az ösztöndíj és a kollégiumi díj együttes emelése között nem látom azt a szoros kapcsolatot, mely szerint „egyiket sem lehet a másik nélkül megvalósítani”. Annál is inkább, mivel a kollégiumi díjak emeléséről az első tervezetben nem volt szó.

Az ösztöndíj-reform-tervezet leglényegesebb eleme az ösztöndíjak „harminc-nyegen százalékos” emelése volt. Számomra ebből és a ténylegesen megvalósult elosztási rendszerből egyenesen következik, ha a kollégiumi díjakat is emelik az ösztöndíjjal együtt, akkor a jutatafát végösszegét tekintve nem valósul meg az eredeti célkitűzés. A vázolt probléma bővebb kifejezése és statisztikai adatokkal való alátámasztása nélkül kérdelem: mi erről Szandtner Iván véleménye? (Ha már a tényleges helyzet az amit ő mondott, szeretnék legalább valami meggyőző indokot hallani!)

● 3. A Szegedi Egyetem-ben megjelent beszélgetésből, a keretösszegek emeléséről szólva, kiderül, Szandtner Iván egyébként sem tartaná helyesnek „*ha olyan helyzet jönne létre, melyben a hallgatók jobb körülmények között élne, mint amire végzése után számíthat.*” Kijelentését nem követte indoklás, így pusztán találgathatók a nyilatkozó indítékait illetően: lehet, hogy arra gondolt a hallgatók túlzott anyagi támogatása arra vezet, hogy megszokják az anyagi jólétet (?) és majd végzés után nehezen szoknak hozzá a nehezebb anyagi körülményekhez. En most vallok. Miért ne lehetne (lehetett volna) a hallgatók anyagi helyzetét lényegesen jobbra tenni, hisz ebből megalkothatnánk valamennyit, a későbbi szűk esztendőkre? Ezzel társadalmunk hozzájárulna (járulhatott volna) legalább kismértékben a pályakezdekők csöppet sem virágos helyzetének javításához.

A Szandtner Ivánnal folytatott beszélgetés kapcsán a három gondolat merült föl bennem, ezzel, közvetve, izvekezően felvillantani a megvalósult ösztöndíj-rendszer néhány fogyatékosságát. Sainos, a beszélgetésből semmi új nem derült ki — mint ezt az olvasó a hatóságok címtől „Jogos-e az elégedetlenség? várta. Egy dologra mégis fény derült: a tervezet nem mindenben a hallgatóság érdekeit képviselve ösztöndíj-ügyben. Vagy talán mégis? Szeretném ez utóbbit hinni.

LICHTENSTEN JÓZSEF

Mégis, kinek az arca?

— Repülök! Repülök!
— Beszélni fogsz!
— Irgalmas, akinek akar, s megátalkodni hagyja, akit akar.”

(Andrej Tarkovszkij filmjeiből)

A prizma megtöri a fényt. Benne a semlegesén tiszta fehér fölbomlik, és a szírvány élni, lüktetni kezd. Megkezdődik a színek önálló élete.

Tarkovszkij Tükör című filmjében az optikai csoda helyett, a lélek csodája játszódik le. Kérdése, hogy meddig terjed az emberi lét, fénye mai lelkünkben? Hogy hol törik meg az otromba történelem csapdáiba szorult ember (Natasa, Anya, Fiú, Apa) ereje s hol születik újjá?

A törtetés és megtartás filmje ez. Törtetés: múlt és jelen.

Felidőzőnek képei a háborúnak. Onnan, hogy Oroszország megmenti saját fölázdozása árán Európát és a kereszténységet, a tatár hordáktól. Sztálingrádon keresztül odáig az egyszemélyes páni félelemig, melyet egy eldobott kézigránát okoz, egy gyermek-gyakorlatotatáson. Az orosz ember (csak orosz?) kollektív rettegéseinek meglevenedett öröklődését láthatjuk, addig a mai állapotig, melyben ez az örökség már csak fikciónak hat. Vajon mire alakul a rettegés, ha okait elfelejtettük, s lehet-e a felejtés mai rosszérzéseink alapja? Talán. Hiszen erről az Apa beszél is feleségének. Ahogy a mi sorsunk változott, úgy kezdett el hiányozni valami, ami-

nek nevéte sem te sem én nem tudjuk. Valami, ami miatt a Fiúk máris boldogtalan.

A boldogtalanság azonban itt nem egyenlő az elpusztulással. S itt lép a film a megtartás pillanatába. Akkor, mikor a Fiú tükörbe pillantva fölfedezi önmagát. S miközben az Anya elpusztíttatja meg sem született gyermekét, újra megszületik már élő gyermeke. Így nyer értelmet az Anya kutató-szomorú szeme, mely mindenhol tükröknek ütközött. Így lehetett ő az, aki megszülte a Fiút, hogy magáradóbban elinduljon a leg-hosszabb úton — legbelsőbb lényege felé.

Tarkovszkij művészi hite sűrűsödik ebbe a Fiúba, akitől alig tudunk meg valamit. Csak annyit sejtünk, hogy ő lesz az, ki nem csak önmagát kívánja boldognak, hanem mindent, mi arra érdemesült.

Vajon e bomlott világban, kiknek szól e törekeny hit?

Talán, akik tisztítónak, védelmezőnek, feloldónak tudják az esőt, megértik. És, akiknek örök egy tűz emléke. Akik megérintenek pillanatokra egy madarat. Kiknek pillantásától megborzongnak a mezők. Akik pótolhatatlanok, mint a kenyér, pontosak, mint a lámpa fénye, és gyönyörűek, mint a könyv.

Tarkovszkij Tükörében ott van minden arc, mely messze látszik, s üzenetet hordoz.

BALOG JÓZSEF

Utószó — utószó az ösztöndíjakról

Recenzióm tárgya Réthy Istvánnak a Népszabadság október 14-i számában megjelent cikke, amely az „Ösztöndíj: bonyodalmak és megoldások” címet (ezen kívül enmagán a már néhány évtizede túlhaldott „minden-nagyon-szép minden-nagyon-jó” stílus legprominensebb jegyeit, viselte.

A címről szinte rögtön egy korábbi, ennél jóval színvonalasabb írás ötlött eszembe, amit annak idején Upor László tollából éppen a SZE közölt. „Ösztöndíj: káosz és rosszkedv” — tartotta akkor a fáma, s mi történt azóta: a káosz mérséklődött, a rosszkedv maradt.

Nem így Réthy Istvánnál, aki előrelátó KISZ-bizottságokról, „éjt nappalá téve dolgozó dékáni hivatalokról”, a „karok hallgatói többségének megelégedettségéről” szólván és ezekben kellő mélységig elmerülvén még azt sem veszi észre, hogy közben önellentmondásba bonyolódik. „A kormányzat országosan 30%-kal emelte a támogatás összegét” — jelenti ki az első mondatok egyikében, ám két hasábról később már maga is elismeri: „Ahol létszámárolyan osztozták el a fennmaradó összegeket, ott senkinél nem jelentkeznek a 30%-os emelés.” Jelen, ha nem egyfajta túlonúl-liberális értelmezése a dialektikának? Feloldásul a két idézett mondat közül az elsőnek kérdőjellel való ellátása javasolható.

Nos, ami előrelátó KISZ-bizottságainkat és a hallgatók többségének közügyek iránti megelégedettségnek átkeresztelt) indifferensséget illeti, van néhány tapasztalatunk... Ugyanakkor mai túlbürokratizált környezetünkben a dékáni hivatalok éjt-nappalá-téve-munkálkodását nem vitatom — ettől azonban az elosztható összeg nem lesz több.

Félreértés ne essék: nem félreinformálónak tartom Réthy István cikkét; tartom viszont alulinformálónak. Főleg ott, ahol (állítólag ELTE-s vélekedések alapján) a támogatás összegét „a valóságot tükrözönek” tartja. Hogy aztán valóság alatt tényleges szükségleteinket avagy a művelődésügyi tárca szűkös anyagi lehetőségeit érti, nem derül ki. Az azonban, hogy olvasói hogyan értelmezik megállapításait, annál ékezősőbb.

Személyes jellegű példa, de velem megegyező státuszú és a szélrősa minden irányában lakozó ismerőseimtől is nap-mint-nap-hallott precedens következ-

zik (bizonyítván mellékesen azt, hogy a Népszabadságot az ország minden táján, a Szegedi Egyetemet benne az Upor-cikkkel már lényegesen behatároltabb koordinátákon olvassák, holott ez esetben a tisztán-látni-akaráns ennek fordítottját igényelné).

Hajdani iskolatársammal beszéltem. Szakmunkás, családapa. Előbb-utóbb persze (Magyarország, 1982!) anyagiakra terelődik a szó. „Mit akarsz — kérde nyavalygásaimon türelmetlenkedvén — most emelték meg az ösztöndíjakat?” Mikor aztán közlöm, hogy a többhavi országos vita nem koponyánkenti ezreket, csupán néhány száz forint miatt menedett csaknem késhegyig, kitör belőle az őszinte, leplezetlen röhögés. Csak úgy remeg belé ezerháromszáz Zsigulija...

„Pontos információk természetesen még nincsenek” — ígyn a KISZ KB illetékes titkáranak nyilatkozata. Majd ő is nyugodt hangulatról beszél. Hisz az a lényeg.

Pontos információim „természetesen” nekem sincsenek. Azt is inkább csak sejtem, mint tudom, hogy az intézmények közötti elosztás egyenlőtlensége többek közt a JATE-t is sújtotta. Azt viszont tapasztalom, hogy kicsire tehető azoknak a száma, akik jelentős emelésben részesültek, s ők is főleg a régi rendszer szerinti „első-második kategóriások”. Ugyanakkor akadnak jócskán a „rendezésből” deficitell kikerülő is. Az ő kategóriáik viszont magasbak. Mi lehet ennek a magyarázata?

A régi és új elosztás szerint egyaránt több pénz jár egy esetleges gyenge szociális helyzetért, mint a jeles átlagért. Itt persze nem ennek a jogossága fölötti elmékedést kívánok megkezdni, mégis szerencsésebbnek tartanám az egyensúlyi helyzet magasabb szinten történő megvalósítását. Mert mire ösztönöz vajon a tanulmányi ösztöndíjak és a szociális támogatások (szándékolatlan mellőzöm az „ösztöndíj” megnevezést) illetően eltérése az utóbbi javára? Minél eredményesebb tanulásra a legkevesébe. (E sorok frójának nem túl rossz, de nem is túl jó tanulmányi eredmények honoráriuma félhavi albértre nem elég.) Nem inkább a „minél többet letagadok, annál többet kézhezkapok” cinikusságára? Na jó, terjednek hírek néhány valódi-keresetét-bevallóról is, ez tagadhatatlan. Azonban az ez irányú kérdőívek kitöltőinek becsületességében ha

meg is lehet bízunk, építeni rájuk pénzcentrikus Világunkban legfőljebb légvár-sokaságot szabad.

Az új ösztöndíj-rendszer legnagyobb pozitívuma véleményem szerint viszonylagos áttekinthetőségében rejlik; negatívumát pedig az emelés vártnál kisebb mértékében látom, s ehhez kapcsolódva abban, hogy újabb átfogó, valóban a létminimiumhoz történő igazítása 10–15 éven belül aligha várható. Addig azonban — és ennek elhallgatása viszont a bírálatom tárgyául szolgáló cikk fő negatívuma — az egyetemisták, főiskolások túlnyomó többségének anyagi dotálása továbbra is családi forrásokra hárul. Egyéni szabadság anyagi függetlenség nélkül? Nehéz ügy. Az előbbi gondolatot megfordítva: (és ezúton is többszörös hozsanna szüleink áldozatkészségének) ha hirtelen ezen otthoni, kinél bővebben, kinél szerényebben csordogáló erécskék elapadnának, felsőoktatásunk nappali hallgatóinak fele tanulmányainak megszakítására kényszerülne.

Igen: ami az említett cikk frójának publicisztikai téma, 20–25 esztendősi fiatalok csoportjának (általában nem-respektált, ám közkedvelt kifejezéssel: leendő értelmiségünk) mindennapjait, életvitelét, közérzetét determináló tényező.

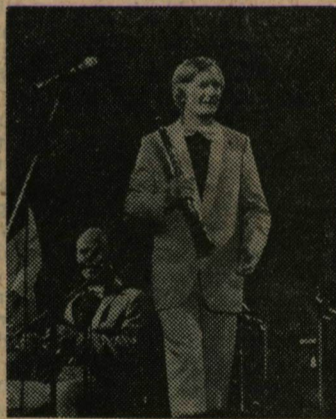
Törvényszerű és helyénvaló, hogy közülük sokan szeptember-október hétfőjeit a környező falvak paprikaföldjein vagy épp kőműves mellett betonozva-maltért-hordva töltsek, jövő-heti szükségleteiket az ott megkeresett 300–400 Ft-ból biztosítandó? Csodálható ezután tanulmányi munkájuk enerváltsága? S ha már gyakorta emlékeztetünk a marxizmus-szemi-náriumok „a lét határozza meg a tudatot” alapaxiómájára, mi-ért késik annak elismerése, hogy ez akár az egyetemistákra is vonatkozhatik?

A köztudatban az ösztöndíj-reform — és ehhez számos, napilapjainkban megjelent tudósítás vezetett — mint egy régóta vajdó probléma megnyugtató megoldása szerepel. Prolongáltan-felemás helyzetünket tekintvén én mégsem vagyok nyugodt. Nem lehetnek nyugodtak újságíróink sem.

Mert tudva vagyom: az írás felelősség. Legnagyobb példányszámú lapunkban különösen az

SANDI ISTVÁN

Jubileum

Benkő Sándor

Huszonöt éves a Benkő Dixileand Band. Hogyan kezdődött? 1957. februárjában Benkő Sándornak és zenész barátainak néhány külföldről kapott kotta adott kedvet a közös zenéléshez. Muzsikájuk, a tradicionális dzsessz egyik változatának nevezhető dixieland hamar népszerű lett. Az ötvenes évek magyar könnyűzenéjében kétségtelenül a legkedveltebbek, sikerük is töretlen. Hogyan folytatódott? Az 1963-as Ki mit tud?-on másodikok lettek. Külföldi

fesztiválok elismert szereplői, állandó klubot nyitottak, sorban jeleltek meg lemezeik. 1971-ben Monterax-ben elnyerték a tradicionális kategória nagydíját, melyet további külhoni ismerések követek. Benkő Sándor előadóművész, klarinétos, villamosmérnök, a Budapesti Műszaki Egyetem adjunktusa együttesével megkapta a Szocialista Kultúráért kitüntetést, ő maga pedig az Állami Ifjúsági Művészeti díjat.

Hogyan ünnepeltek? Október 15-én a Budapest Sportcsarnokban léptek színpadra. Ünneplő ruhában elevenítették fel a sikeres dixi-számokat. Együtt zenéltek a régi tagokkal: Benkő László, Debreceni Csaba, Solumos Antal, Fridrich Károly, Dávid Tamás, Winkelmayer István, Magvari Béla, Bálint Tamás. Jákó Balázs jött össze újból. Kósa Zsuzsa és Berki Tamás énekhangja erősítette az együttes produkciót. Meglepetés volt: ismert amerikai dzsessz-zenészek látogatnak el Pestre: John Newman, Al Grey, Buddy Tate. Őtös „bendzsó-fogat” zenélt, a hangulat kiváló volt. Kilencezer ember váltott jegyet az Ifjúsági Rendező Iro-

da nagyszabású koncertjére. Megjelent Koltay Gábor Benkő-históriája, lehetett kapni a Face to Face című új LP-jüket, ott volt a Rádió, felvétel készített az Omega-stúdió, s a filmes kamerák is dolgoztak.

Méltó jubileum volt!

(bot)

Az egyik vendég: Al Grey (Strasser András felvételén)